

MALTA

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
JOSEPH R. MICALLEF**

Seduta tal-5 ta' Ottubru, 2006

Citazzjoni Numru. 608/1999/1

Carmelo BORG u Mary Grace Borg

VS

**LAFERLA INSURANCE AGENCY LIMITED u b'degriet
tal-10 ta' Ottubru, 2001, giet ordnata l-kjamata fil-
kawża ta' Lloyd's (Malta) Limited in rappreżentanza
tas-sindakat ossija l-membri ta' Lloyd's identifikati
bin-numru 980**

Il-Qorti:

Rat l-Att ta' Citazzjoni mressaq fit-12 ta' Marzu, 1999, li bih u għar-raġunijiet hemm imfissrin, l-atturi talbu li l-kumpannija mħarrka tinżamm responsabbli biex tagħmlilhom tajjeb għat-telf li huma garrbu bis-serq ta' karozza tagħhom minn go remissa fil-Fgura, liema karozza kienet assikurata mal-kumpannija mħarrka. Talbu wkoll li l-kumpannija mħarrka tħallashom il-

kumpens xieraq li jiġi likwidat bis-saħħa tal-istess polza ta' assikurazzjoni;

Rat in-Nota mressqa fid-29 ta' April, 1999, li biha l-kumpanija mħarrka laqgħet għall-azzjoni attriċi billi eċċepiet li ma kellha l-ebda rapport mal-atturi u messha tinħeles milli tibqa' fil-kawża, billi l-polza ta' assikurazzjoni nħarġet minn membri tal-Lloyds; fil-mertu, qalet li ma jista' jsir l-ebda fias taħt il-polza għaliex, qabel id-data tal-incident, il-karozza kienet trasferita lil ħaddieħor mill-attur, u b'hekk il-polza ma baqgħetx fis-seħħ u l-atturi tilfu l-interess assikurabbli fl-azzjoni minnhom mibdija;

Rat id-degriet tagħha (diversament presjeduta) tal-20 ta' Mejju, 1999¹, li bih ordnat lill-kumpanija mħarrka tirregola ruħha billi tressaq Nota informattiva għall-finijiet tal-ewwel eċċezzjoni tagħha;

Rat id-degriet tal-11 ta' Mejju, 2001², li bih il-kawża tħalliet *sine die*;

Rat li b'degriet tad-19 ta' Mejju, 2001, il-Qorti reġgħet qegħdet il-kawża fuq il-lista tas-smiġħ wara talba li saritilha mill-atturi b'rikors tagħhom tal-15 ta' Mejju, 2001;

Rat id-degriet tagħha (diversament presjeduta) tal-10 ta' Ottubru, 2001³, li bih sejñet fil-kawża lill-kumpanija Lloyd's (Malta) Limited;

Rat in-Nota tal-Eċċezzjonijiet imressqa mill-kumpanija msejña fil-kawża fit-13 ta' Marzu, 2002, li biha laqgħet għat-talbiet attriċi billi qalet li ladarba l-karozza kienet għaddiet f'idejn ħaddieħor dak sa inhar li seħħ l-incident, il-polza ma kinitx għadha fis-seħħ u li għalhekk l-atturi ma kellhomx aktar l-interess assikurabbli biex iressqu t-talbiet tagħhom għall-kumpens taħt il-polza;

---

¹ Paġ. 18 tal-proċess

² Paġ. 37 tal-proċess

³ Paġ. 44 tal-proċess

Kopja Informali ta' Sentenza

Rat id-degriet tagħha (diversament presjeduta) tal-20 ta' Marzu, 2002⁴, li bih, u fid-dawl tat-tieni eċċezzjoni, ordnat li jinqaleb l-ordni li fih il-partijiet iressqu l-provi tagħhom;

Semgħet ix-xhieda mressqa mill-partijiet;

Semgħet it-trattazzjoni tal-avukati tal-partijiet;

Rat l-atti kollha tal-kawża;

Rat id-degriet tagħha tal-14 ta' Ġunju, 2005, li bih ħalliet il-kawża għas-sentenza;

Ikkunsidrat:

Illi din hija kawża għar-risarċiment taħt polza ta' assikurazzjoni. L-atturi jridu li l-kumpannija mħarrka tagħmel tajjeb għat-telf li garrbu meta l-karozza tagħhom insterqet u, aktar tard, instabet maħruqa;

Illi kemm il-kumpannija mħarrka, u kif ukoll dik li ssejñet fil-kawża xi żmien wara, jgħidu li l-polza li bis-saħħa tagħha l-atturi qegħdin jitolbu li jingħataw il-kumpens, ma kinetx għadha fis-seħħ għaliex, dak inhar li l-karozza nsterqet, kienet f'idejn ħaddieħor bħala sid gdid tagħha. Minħabba f'hekk, jgħidu li l-atturi ma kienx għad fadlilhom interess assikurabbli fl-imsemmija karozza;

Illi mill-fatti li joħorġu mill-atti tal-kawża jirriżulta li f'xi żmien, l-atturi kellhom karozza tal-għamla *Kia Mentor Saloon*, reġistrata KAR-224 (u li qabel kienet reġistrata S-3895). Il-karozza kienet reġistrata fuq l-attur f'Mejju tal-1995⁵ L-attur kien talab il-ħruġ ta' polza ta' assikurazzjoni dwar l-imsemmija karozza fl-1 ta' Diċembru, 1995⁶. It-talba tiegħu ntlaggħet u l-polza nħarġet b'seħħ minn Diċembru tal-1995⁷ u baqqgħet tinħariġlu kull sena sal-1998 dwar l-imsemmija vettura⁸. Il-valur assikurat tal-

---

⁴ Paġ. 66 tal-proċess

⁵ Xhieda ta' Brian Farrugia 25.5.2005, f'paġ. 124 tal-proċess

⁶ Dok "RB1", f'paġ. 76 tal-proċess

⁷ Dok "A", f'paġ. 10 tal-proċess

⁸ Dok "BF1" u Xhieda ta' Ray Buġeja 29.5.2002, f'paġġ. 122 u 80 tal-proċess

karozza kien stabilit fis-somma ta' sebat elef lira Maltija (Lm 7000);

Illi fuq rapport li sar lill-Pulizija tad-Distrett ta' Raġal Ġdid kmieni fil-lejl tas-16 ta' Jannar, 1998⁹, l-imsemmija karozza kienet instabet taqbad fil-limiti ta' Faż-Żabbar. Wara li l-Pulizija indentifikaw il-karozza mil-fdalijiet, kellmu lill-attur li qalilhom li l-karozza kien bieghha lil wiehed Carmelo Paċe, magħruf bħala "Il-Gandhi" xi sentejn qabel. Meta l-Pulizija kellmu lil dan Paċe, qalilhom li l-karozza kien ħalliha xi jiem qabel maqfula f'remissa fil-Fgura u li bilfors li din kienet insterqet minn hemm ġewwa, għaliex meta mar għaliha sab il-bieb tar-remissa miftuħ¹⁰;

Illi wara l-incident, Paċe kien mar għand il-kumpannija mħarrka biex jagħmel "*claim*", imma billi l-assikurat kien l-attur, ma laqgħulux it-talba. Reġa' mar għand l-assikurazzjoni mal-attur, imma ġew mgħarrfin li l-kumpannija assikuratriċi ma kinitx tqis li tista' tagħmel tajjeb għal li ġara minħabba li l-karozza kienet bidlet l-idejn. Fi żmien l-incident, l-attur kien għadu qiegħed iħallas il-karozza bin-nifs mingħand min xtraha, u Paċe kien għad fadallu jħallas minnha wkoll lill-attur. Il-kawża nfetħet f'Marzu tal-1999;

Illi, mix-xejra li ħadet il-kawża, ma hemm l-ebda dubju li l-kunsiderazzjonijiet ta' dritt li jsawru l-każ iduru mas-siwi tal-polza tal-assikurazzjoni li nħarġet dwar il-vettura tal-attriċi. Kien sewwasew minħabba f'hekk li l-Qorti, kif dak iż-żmien presjeduta, kienet ordnat li l-ordni tal-ġbir tal-provi jinqaleb. Dan sar għaliex kien jaqa' fuq il-kumpannija mħarrka (l-istess bħalma kien jaqa' fuq dik imsejha fil-kawża) li turi li kien hemm raġuni tajba li għaliha l-polza ma kinitx tiswa;

Illi l-kumpannija mħarrka u dik imsejha fil-kawża t-tnejn iqanqlu l-kwestjoni li l-polza ta' assikurazzjoni li nħarġet dwar il-karozza tal-attriċi waqgħet għaliex jgħidu li ladarba l-attur għadda l-karozza lil ħaddieħor, ma kienx għad fadallu interess fiha;

---

⁹ Dok "JS1", f'paġġ. 71-3 tal-proċess

¹⁰ Dok "JS2", f'paġġ. 75 tal-proċess

Illi huwa magħruf illi l-kwestjoni tal-invalidita' ta' polza ta' assikurazzjoni tista' titqajjem ukoll *per via di eccezione*, bla ma l-assikuratur jeħtieġlu jiftaħ kawża għal dan il-għan¹¹. F'każ li joħroġ li kien hemm tassew xi ksur min-naħa tal-assikurat ta' xi dmir li mistenni jwettaq taħt il-kuntratt tal-assikurazzjoni, l-effett ikun li l-polza taqa' minn dak il-ħin li jirriżulta l-ksur 'il quddiem;

Illi ma hemmx dubju li l-interess assikurabbli huwa element ewlieni għas-siwi ta' kull polza ta' assikurazzjoni. Dan il-prinċipju ma jgħoddx għall-poloż ta' assikurazzjoni fuq il-ħajja ta' persuna. F'poloż ta' assikurazzjoni ta' indennita' madankollu, tali interess irid ġeneralment jintwera li jkun jeżisti meta jitnissel il-kuntratt ta' assikurazzjoni, iżda jrid tabilfors jintwera meta jiġġarrab it-telf jew meta sseħħ il-ġrajja assikurata. Biex tissostanzja kif imsejha fil-kawża) jeħtiġilha turi fi grad tajjeb biżżejjed li l-interess fl-attur intemm f'xi żmien wara li nħarġitlu l-polza ta' assikurazzjoni. Dan jingħad għaliex l-eċċezzjoni titkellem dwar "tmien" tal-polza u mhux l-ineżistenza tagħha sa minn meta nħarġet minħabba xi ċirkostanza li għamlitha ma tiswiex;

Illi l-interess assikurabbli jitnissel meta persuna "*stands in any legal or equitable relation to the adventure or to any insurable property at risk therein, in consequence of which he may benefit by the safety of the insurable property or may be prejudiced by its loss or by damage thereto or by detention thereof, or may incur liability in respect thereof*"¹². Din it-tifsira twassal għall-effett li l-interess irid jitqies fir-rabta bejn il-persuna assikurata u l-ħaġa suġġett tal-kuntratt ta' assikurazzjoni, b'mod li m'hijiex il-ħaġa nnifisha li tiġi assikurata daqskemm ir-rabta tal-assikurat ma' dik il-ħaġa. Tali rabta tista' tkun l-interess tal-assikurat li l-ħaġa ma tingridx, ukoll jekk tkun qegħda titgawda minn ħaddieħor jew hu ma jkunx is-sid (waħdieni) tagħha. Dan iġib miegħu l-ħtieġa li l-interess

---

¹¹ P.A. PS 3.10.2003 fil-kawża fl-ismijiet *Mario Mizzi noe et vs Mario Grech et noe*

¹² Art. 5(2) Marine Insurance Act, 1906

assikurabbli jkun wieħed legittimu, rejali u effettiv, dirett, u attwali;

Illi meta wieħed iqis il-fatti li joħorġu f'dan il-każ, isib li l-karozza assikurata kienet inkisbet mill-attur b'kuntratt ta' xiri bin-nifs. Wara ftit taż-żmien, u meta ma kienx għadu ħallas il-prezz kollu, kien partatha ma' karozza, dgħajsa u bilanċ ta' somma flus ma' wieħed Carmelo Paċe. Meta l-karozza nstabet maħruqa, la l-attur ma kien għadu ħallas il-prezz kollu li kien ftiehem biex xtraha u lanqas kien tħallas il-bilanċ kollu li kien ftiehem ma' Paċe li jirċievi. Il-karozza kienet assikurata mal-kumpannija msejħa fil-kawża taħt polza "*Third Party Fire & Theft*";

Illi għalkemm il-karozza kienet, bi ftehim, għaddiet f'idejn Carmelo Paċe, ma jistax tassew jingħad li din kienet trasferita. Kif ħareġ mix-xhieda tar-rappreżentant tal-Awtorita' dwar it-Trasport, l-attur ma setax jittrasferixxi l-karozza lil terzi qabel ma jkun ħallasha u jkun ġab il-kunsens tad-*dealer* mingħand min kien xtraha. Minbarra dan, lanqas kieku l-attur kien diġa' ħallas il-prezz kollu, ma jidhirx li Paċe kien sar sid tal-karozza, u dan għaliex l-istess Paċe jistqarr li lanqas kien ħallas il-prezz kollu lill-attur, u għaliex taħt il-ftehim li laħaq mal-attur, il-proprijeta' kienet tgħaddi għandu biss hekk kif iħallas il-prezz kollu lill-attur. F'dan ir-rigward, jidhru mistħoqqa bosta mis-sottomissjonijiet magħmula mill-għaref difensur tal-atturi dwar il-kwestjoni tas-siwi tat-trasferiment li l-kumpannija mħarrka tallega li sar;

Illi fil-fehma tal-Qorti, dawn iċ-ċirkostanzi juru li r-raġuni li għaliha l-kumpannija mħarrka u dik imsejħa fil-kawża jgħidu li l-polza waqgħet ma teżistix, għaliex ma jistax jingħad li ntwera li l-karozza kienet trasferita tassew lil ħaddieħor għall-finijiet tal-liġi. Il-pussess waħdu li Paċe kellu fuq il-karozza ma kienx, f'dan il-każ, jikkostitwixxi t-trasferiment li jġib fix-xejn it-tħaddim tal-polza. U minħabba li l-kumpannija mħarrka u dik imsejħa fil-kawża qanqlu biss il-kwestjoni tat-trasferiment tal-karozza bħala difiża tagħhom biex ma jikkumpensawx lill-atturi, l-Qorti ma jmisshiex tistħarreg minn rajha xi raġuni oħra li setgħet kienet teżisti biex tinvalida t-talba għall-ħlas ta' kumpens;

Illi, minbarra dan, l-interess assikurabbli tal-attur joħroġ ukoll fid-dawl tal-prinċipji dottrinali msemmija aktar 'il fuq ukoll. Fiż-żmien li l-karozza ngħatat in-nar, l-attur kien għadu ma tħallasx mingħand Paċe s-somma kollha li kien ftiehem miegħu. Dan il-fatt waħdu kien joħloq fl-attur dak l-interess assikurabbli meħtieġ biex il-karozza ma tinqeridx. Kemm hu hekk, malli l-karozza spiċċat kif spiċċat, Paċe jgħid li waqaf iħallas lill-attur. L-attur jgħid li kien għad fadallu jagħmel xi ħlasijiet lid-*dealer* li kien bieghħielu, u kien hemm xi kambjali x'jithallsu. Il-kumpannija msejġha fil-kawża kienet għadha tagħraf lill-attur bħala l-assikurat tagħha fiż-żmien meta seħħ l-incident, u dan joħloq *prima facie* rabta miegħu li tagħmillu tajjeb f'każ li sseħħ iċ-ċirkostanza li dwarha nħarġet il-polza. Il-ġrajja li seħħet – is-serqu/jew il-ħruq – kienet ġrajja assikurata. Dan l-istat ta' fatt, fil-fehma tal-Qorti, jwassal biex l-interess assikurabbli tal-attur bħala assikurat jintwera fl-attwalita' u r-rejalta' tiegħu;

Illi għalhekk, iż-żewġ eċċezzjonijiet taħt eżami tal-kumpannija mħarrka u kif ukoll tal-kumpannija msejġha fil-kawża m'humieq sejr in-jintlaqqgħu u l-Qorti sejra ssib li l-atturi jistħoqqilhom jingħataw kumpens taħt it-termini tal-polza;

Illi ladarba issa ngħelbu dawn il-kwestjonijiet legali, jifdal biss il-**kwestjoni tal-kumpens dovut lill-atturi** minħabba l-ġrajja li seħħet. Il-Qorti ssib li l-provi mressqa ma humieq la abbondanti u lanqas preċiżi għall-aħħar. Jista' jkun il-fatt li l-biċċa l-kbira tal-enerġija ntuzat biex tindirizza ż-żewġ eċċezzjonijiet ewlenin. Jibqa' dejjem il-fatt li, madankollu, xi provi tressqu u għalkemm il-Qorti ssib li l-verżjonijiet ta' wħud mill-protagonisti fil-kawża ma tistax toqgħod fuqhom b'għajnejn magħluqa, kultant joħorġu minnhom elementi li wieħed jista' jasal għal xi għamla ta' konkluzjoni minnhom;

Illi fin-nuqqas ta' provi dokumentali speċifiċi u dettaljati, il-Qorti jkollha toqgħod fuq l-aħjar xhieda oħra li tirriżulta mill-atti;

Illi f'dan ir-rigward, jidher li hija f'waqtha s-sottomissjoni li għamel l-għaref difensur tal-kumpanniji mħarrkin, u dan fis-sens li, jekk kemm-il darba huwa dovut xi kumpens lill-attur, dan ma għandux jisboq l-ammont li huwa kien għad fadallu jithallas mingħand Paċe. Dan jingħad għaliex, kien kemm kien il-prezz stmat li bih l-attur qabel li jpartat il-karozza mertu tal-każ mad-dgħajsa u s-somma tal-flus addizzjonali ta' Paċe, l-attur kien diġa' tħallas parti sewwa minn prezzha meta din ingħatat in-nar. Ix-xhieda li toħroġ hija unanimità fil-fatt li kien baqa' bilanċ x'jithallas¹³. L-ammonti tassew dovuti ma jirriżultawx b'mod daqstant preċiż. Filwaqt li Paċe jgħid li "kien baqa' xi affarijiet żgħar" x'jithallsu, l-attur jgħid li kien għad fadallu jieħu mad-disa' mitt lira Maltin (Lm 900) u xi ħaġa fuqhom. Ma jirriżultax lanqas kemm kien il-prezz li bih l-attur ftiehem ma' Paċe biex ibegħlu l-karozza. Meta wieħed iqis li l-bilanċ ta' Lm 3500 fl-1996 (li jiġi sewwasew nofs is-somma assikurata għall-karozza f'dik is-sena) kellu jithallas bir-rata ta' ħamsin lira Maltija (Lm 50) kull xahar, allura wieħed jasal biex jgħid li, fl-1998, huwa probabbli li kien għad fadal x'jithallas l-ammont li jsemmi l-attur. F'kull każ, l-obbligu li jipprova kemm tassew kien il-valur tal-karozza meta ngħatat in-nar kien jaqa' fuq l-attur, u jekk dak l-ammont li semma huwa l-prova waħdanija li ressaq, ma jistax jilminta li l-ammont seta' kien aktar;

Illi għalhekk, il-Qorti qegħda tillikwida l-ammont ta' kumpens li għandu jithallas lill-atturi mill-kumpannija msejġha fil-kawża, fis-somma ta' disa' mitt lira Maltija (Lm 900);

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qegħda taqta' u tiddeċiedi l-kawża billi:

Tastjeni milli tqis aktar l-ewwel eċċezzjoni tal-kumpannija mħarrka, u dan fid-dawl tad-degriet tal-10 ta' Ottubru, 2001;

Tiċhad it-tieni u t-tielet eċċezzjonijiet tal-kumpannija mħarrka u **l-ewwel u t-tieni eċċezzjonijiet** tal-kumpannija

---

¹³ Xhieda ta' Ray Buġeja 29.5.2002, f'pag. 81, xhieda ta' Carmelo Paċe 20.11.2003, f'pag. 100 u xhieda tal-attur innifsu 7.12.2004, f'pag. 114 tal-proċess

Kopja Informali ta' Sentenza

msejha fil-kawza, għaliex mhux misthoqqa fil-fatt u fid-dritt;

Tilqa' l-ewwel u t-tieni talbiet attriċi, u tiddikjara li l-polza ta' assikurazzjoni maħruġa dwar il-karozza tagħhom tal-għamla *Kia Mentor* registrata KAR-224 kienet tkopri t-telf u l-ħsara mgarrba minnhom meta l-imsemmija karozza ngħatat in-nar f'Jannar tal-1998;

Tilqa' t-tielet talba attriċi u tillikwida l-kumpens dovut lill-atturi minħabba dik il-ġrajja fis-somma ta' disa' mitt lira Maltija (Lm 900);

Tilqa' r-raba' talba attriċi u tikkundanna lill-kumpannija msejha fil-kawza biex tħallas lill-atturi s-somma ta' Lm 900 hekk likwidata, flimkien mal-imgħax legali fuq l-imsemmija somma millum sal-jum tal-ħlas effettiv; u

Tikkundanna lill-istess kumpannija msejha fil-kawza biex tħallas l-**ispejjeż** tal-kawza.

Moqrija

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----